

EUROOPA KOHTU OTSUS

7. juuni 1983*

[...]

Liidetud kohtuasjades 100–103/80,

Musique diffusion Francaise SA, Vélizy, mida esindab R. Collin Pariisi Advokatuurist ja L. De Gryse, kellel on õigus olla esindajaks kassatsioonikohtus, Belgia, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Chambers of E. Arend, 34 Rue Philippe-II (kohtuasi 100/80),

C. Melchers & Co., Bremen, mida esindavad J. F. Bellis ja I. Van Bael Brüsseli Advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Chambers of Messrs Elvinger and Hoss, 15 Côte d'Eich (kohtuasi 101/80),

Pioneer Electronic (Europe) NV, Antwerpenis, mida esindab M. Waelbroeck Brüsseli Advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Chambers of E. Arendt, 34 Rue Philippe-II (kohtuasi 102/80),

Pioneer High Fidelity (GB) Limited, London, mida esindab Lincoln's Inn'i vandeadvokaat J. E. Rayner-James, D.F. Hall'i, büroost Linklaters & Paines, *solicitors*, London, korraldusel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Chambers of Messrs Elvinger ja Hoss, 15 Côte d'Eich (kohtuasi 103/80),

hagejad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindavad selle õigusnõunik J. Temple Lang, ning esindajatena tegutsevad õigusosakonna liikmed M.-J. Jonczy ja Götz zur Hausen, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: õigusnõuniku O. Montalto büroo, Jean Monnet Building, Kirchberg,

kostja,

---

* Kohtumenetluse keel: inglise ja prantsuse keel.

mille esemeks on taotlus EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohast menetlust käsitleva komisjoni 14. detsembri 1979. aasta otsuse (IV.29.595 – Pioneeri hi-fi seadmed), (EÜT, L 60, 5. märts 1980, lk 21–38) tühiseks kuulutamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed P. Pescatore, A. O’Keeffe ja U. Everling, kohtunikud lord G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann ja Y. Galmot,

kohtujurist: Sir Gordon Slynn,

kohtusekretär: P. Heim,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Oma 21., 24. ja 25. märtsil 1980. aastal kohtus registreeritud hagiavaldusega esitasid neli ettevõtjat: Musique Diffusion Francaise SA, C. Melchers & Co, Pioneer Electronic (Europe) NV ja Pioneer High Fidelity (GB) Limited hagit vastavalt EMÜ asutamislepingu artikli 173 teisele lõikele EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohast menetlust käsitleva 14. detsembri 1979. aasta komisjoni otsuse nr 80/256 (EÜT, L 60, 5. märts 1980, lk 21–38) tühistamiseks.

2. Neli taotlejat kuuluvad Pioneer Electronic Corporation (Tokyo) poolt valmistatavate kõrgkvaliteetsete helitaasesitusseadmete Euroopa turustusvõrku. Enamikku Pioneeri Euroopas müüdavatest toodetest imporditakse tütarettevõtte Pioneer Electronic (Europe) NV (edaspidi „Pioneer”) poolt, mille registrijärgne asukoht on Antwerpenis. Vaidlustataval otsuse aluseks olevate sündmuste esinemise ajal kuulusid kolmele sõltumatule ettevõttele, nimelt Musique Diffusion Francaise SA (edaspidi „MDF”), C. Melchers & Co (edaspidi „Melchers”) ja Shriro UK Limited (edaspidi „Shriro”), ainuturustusõigused vastavalt Prantsusmaal, Saksamaa Liitvabariigis ja Ühendkuningriigis. Vahepeal on Shrirost saanud Pioneeri tütarettevõtja ja ta on muutnud oma nime alljärgnevaks: Pioneer High Fidelity (GB) Limited (edaspidi „Pioneer GB”).

3. Vaidlustatud otsuses leidis komisjon, et neli hagi esitanud ettevõtet on osalenud kooskõlastatud tegevuses vastuolus asutamislepingu artikli 85 lõikega 1, mis seisneb Pioneeri seadmete Saksamaa Liitvabariigist ja Ühendkuningriigist Prantsusmaale

importimise takistamises, eesmärgiga säilitada kõrgem hinnatase Prantsusmaal. Komisjon leidis samuti, et artikli 85 lõige 3 ei olnud sellisele tegevusele kohaldatav ja määras trahvi 850 000 Euroopa arvestusühikut MDF-le, 4 350 000 arvestusühikut Pioneerile, 1 450 000 arvestusühikut Melchersile ja 300 000 arvestusühikut Pioneer GB-le.

4. Otsuses märgiti, et MDF, Pioneer ja Melchersi vaheline kooskõlastatud tegevus, millega takistati importi Saksamaa Liitvabariigist, seisnes Melchersi poolse keeldumises täita Saksa hulgimüüja Otto Gruoner KG (edaspidi „Gruoner”) poolt 20. jaanuaril 1976. aastal esitatud tellimust Pioneer seadmetele väärtusega ligikaudu 550 000 Saksa marka, mida nimetatud hulgimüüja pidi tarnima Prantsuse osturühmale, mille peadirektor oli B. Iffli (Metz). MDF-i, Pioneer ja Shriro vaheline kooskõlastatud tegevus, mis takistas importi Ühendkuningriigist, seisnes otsuse kohaselt eelkõige kahes kirjas, mis on dateeritud 28. jaanuaril ja 29. jaanuaril 1976, mida Shriro direktor hr Todd oli saatnud Audiotronic Group'i peadirektorile (edaspidi „Audiotronic”) ja Comet Radiovision Services Limited'i juhatajale (edaspidi „Comet”) – need kaks ettevõtet on Shriro peamised kliendid –, kus ta kutsus neid lõpetama Pioneer toodete eksportimine.

5. Taotlejate poolt otsuse suhtes esitatud nõuded võib sisuliselt jagada järgmistesse rühmadesse:

A – oluliste menetlusnõuete rikkumine selles osas, et:

- a) komisjon võtab endale nii kohtuniku kui ka prokuröri ülesanded;
- b) vastuväidete teates ei mainitud kõiki otsuses toodud vastuväiteid ega kriteeriume, mille alusel komisjon kavatses trahvid arvutada;
- c) vaatamata taotlejate vastavasisulistele taotlustele ei avaldanud komisjon õigeaegselt kõiki dokumente, millel otsus põhineb;
- d) nõuandekomitee arvamust ei edastatud taotlejatele.

B – Faktide vale hindamine ja klassifitseerimine, mille alusel komisjon leidis, et rikuti artikli 85 lõiget 1 järgneva osas:

- a) Melchersi väidetav müügist keeldumine;
- b) hr Toddi poolt saadetud kirjade mõju;
- c) väidetava kooskõlastatud tegevuse kestus;
- d) Pioneer osalemine selles tegevuses;
- e) taotlejatele kuuluvad hi-fi seadmete turuosad Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis ning sellest tuleneva kooskõlastatud tegevuse mõju liikmesriikide vahelisele kaubavahetusele.

C – trahvide määramist välistavate asjaolude arvestamata jätmise:

- a) seaduslik enesekaitse ja hädavajadus MDF-i puhul;
- b) võimalus anda erand kooskõlastatud tegevusele vastavalt artikli 85 lõikele 3;
- c) asjaolu, et Melchersi käitumine oli vastavuses tema komisjonile teavitatud lepinguliste kohustustega;
- d) väidetav põhimõte, mille kohaselt nende töötajate tegusid, kes ei ole saanud juhiseid ettevõtte partneritelt, ei või ettevõtjale omistada;
- e) komisjoni ühine vastutus Prantsuse turu jaotamise eest, lubades Prantsuse valitsusel paralleelne import keelustada.

D – Madalamate trahvide kehtestamist õigustavate asjaolude arvestamata jätmise

- a) rikkumiste raskusastme vigane hindamine trahvide üldtaseme määramisel ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine, kuivõrd trahvid on palju suuremad teistele ettevõtetele kehtestatud trahvidest samal perioodil sooritatud rikkumiste eest;
- b) tahtluse puudumine Pioneeri poolt;
- c) arvutuste ekslik toetumine alusele, et trahvid on proportsionaalsed ettevõtete kogukäibega, kuna Melchersi puhul ületab trahv 10% vastavast käibest ja kuna MDF-i ja Pioneeri puhul puudutab kasutatud käive majandusaastat, mis ei ole see majandusaasta, mida kasutatakse teiste taotlejate puhul;
- d) kooskõlastatud tegevuse kestuse ekslik hindamine;
- e) MDF-i ja Pioneeri suhtes selle väidetava põhimõtte rikkumine, et ei tohi kehtestada ühteainsat trahvi, mis ühendab mitut trahvi eraldi rikkumiste eest;
- f) Melchersile kehtestatud trahvi konfiskeeriv olemus ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine, kuivõrd MDF-le kehtestatud trahv ületab ettevõtte majanduslikku suutlikkust.

A – nõuded oluliste menetlusnõuete rikkumise kohta

a) Kohtuniku ja prokuröri ülesannete ühendamine

MDF on seisukohal, et vaidlustatud otsus on ebaseaduslik tulenevalt juba üksnes sellest asjaolust, et see võeti vastu süsteemi kohaselt, kus komisjon ühendab prokuröri ja kohtuniku ülesanded, mis on vastuolus Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 lõikega 1.

7. See väide ei ole asjakohane, nagu Euroopa Kohus leidis oma 29. oktoobri 1980. aasta otsustes kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *van Landewyck v. komisjon* (1980) EKL 3125, ei saa komisjoni kirjeldada „kohtupaigana” Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 tähenduses.

8. Siiski tuleb lisada, nagu kohus leidis eelpool nimetatud otsuses, et selles komisjonis toimuva haldusmenetluse käigus on komisjon kohustatud järgima ühenduse õiguses sätestatud menetluslikke tagatisi.

9. Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 (EÜT, L 13, lk 204–211) artikli 19 lõikega 1 nõutakse komisjonilt enne otsuste tegemist asjassepuutuvatele osapooltele võimaluse andmist oma seisukoha esitamises küsimustes, mis on kutsunud esile komisjoni vastuväiteid, ja komisjon oma 25. juuli 1963. aasta määruses nr 99/63 nõukogu määruse nr 17 artikli 19 lõiget 1 ja 2 ettenähtud ärakuulamiste kohta (EÜT L 127, lk 2268–2270), kehtestas kahjuliku olemusega korra, mille kohaselt peab komisjon teatama oma vastuväidetest asjaomastele ettevõtetele, kes peavad seejärel vastama kirjalikult ettenähtud aja jooksul. Vajaduse korral ja eriti siis, kui komisjon kavatses kehtestada trahve, võib ettevõtetele anda võimaluse suuliseks ärakuulamiseks. Määruse nr 99/63 artikli 4 tingimuste kohaselt võib komisjon oma otsustes käsitleda ainult nende ettevõtete vastu esitatud kaebusi, kellele on antud võimalus teha teatavaks oma seisukohad.

10. Nagu kohus sätestas oma 13. veebruari 1979. aasta otsuses kohtuasjas 86/76 *Hoffmann-La Roche versus komisjon* (1979) EKL 461, on eelpool nimetatud sätted ühenduse õiguse peamise põhimõtte rakendamine, millega nõutakse õiglase ärakuulamise õiguse järgimist kõikides, ka haldusliku iseloomuga, menetlustes, ning sätestatakse eelkõige seda, et asjaomasele ettevõttele tuleb anda võimalus haldusmenetluse käigus esitada oma seisukoht väidetavate faktide ja asjaolude tõesuse ja asjakohasuse ja komisjoni poolt kasutatud dokumentide kohta, et toetada väidet, et asutamislepingut on rikutud.

11. Siit järeldub, et kuigi MDF-i poolt esitatud üldine nõue tuleb tagasi lükata seetõttu, et see tuleneb komisjoni ees seisva menetluse olemusest valesti arusaamisest, sisaldab ühenduse õigus kõiki vahendeid, mis on vajalikud järgmiste nõuete, mis põhinevad hagejate õiglase ärakuulamise õiguse väidetaval rikkumisel, uurimiseks ja vajadusel toetamiseks.

b) Otsuses mainitud teatud küsimuste avaldamata jätmise vastuväidete teates

12. Hagejad väidavad esiteks, et komisjon leidis oma otsuse artiklites 1 ja 2, et kaks kooskõlastatud tegevust on alanud 1975. aasta lõpus, et kooskõlastatud tegevus MDF-i, Pioneer ja Melchersi vahel on lõppenud 1976. aasta veebruaris ja kooskõlastatud tegevus MDF-i ja Shiro vahel on jätkunud kuni 1977. aasta lõpuni, samas tegi komisjon oma vastuväidete teates ettepaneku tuvastada, et need kaks rikkumist esinesid ainult perioodil „1976. aasta jaanuari lõpp / veebruari algus”.

13. Komisjon on seisukohal, et oma otsuses tugines ta vastuväidete teatele esitatud vastustes ja ärakuulamise ajal antud vastustes sisalduvale teabele, järeldades, et rikkumised olid pikema kestusega, kui ta oli arvestanud vastuväidete teate koostamisel.

14. Kohtu eelmistest otsustest selgub, et vastuväidete teates peab selgelt esitama kõik olulised faktid, millele komisjon toetub selles menetluse etapis. Seda võib teha lühidalt ja otsus ei pea tingimata olema komisjoni vastuväidete teate täpne peegeldus. Komisjon peab võtma arvesse haldusmenetlusest tulenevaid asjaolusid selleks, et kas loobuda põhjendamatuks osutunud vastuväidetest või parandada ja täiendada oma argumente, nii faktiliselt kui ka õiguslikult, toetamaks oma vastuväiteid, kuid siiski tingimusel, et ta tugineb ainult nendele faktidele, mille kohta asjaomastel osapooltel on olnud võimalus avaldada oma seisukohta ning tingimusel, et ta on haldusmenetluse käigus andnud asjaomastele ettevõtetele teavet, mis on nende kaitseks vajalik.

15. Kuna määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 viimase punkti kohaselt on rikkumise kestus üks asjaoludest, mida tuleb võtta arvesse trahvi määramisel, siis selgub kohtu nendest otsustest, et komisjon, eelkõige juhul, kui ta kavatsseb kehtestada trahve, peab ära näitama olulise tegurina tema poolt kindlaks tehtud kestuse talle kättesaadava teabe alusel vastuväidete teate koostamise ajal. Komisjon võib pikendada selliselt määratud ajavahemikku, kui selleks annab aluse haldusmenetluse käigus saadud täiendav teave tingimusel, et ettevõtetal on olnud võimalus esitada oma seisukoht selles suhtes.

16. Antud juhtudel ei vaidlustata, et komisjon ei andnud hagejatele teada oma kavatsusest teha kindlaks vastuväidete teates mainitud pikema kestusega rikkumiste olemasolu ja et ettevõtetal ei olnud võimalik teha teatavaks oma seisukohta selles teates mittemainitud ajavahemike suhtes.

17. Nende asjaolude korral, hinnates vaidlustatud otsusega leitud rikkumiste kestust, tuleb arvesse võtta ainult perioodi „1976. aasta jaanuari lõpp/ veebruari algus”.

18. Teiseks, hagejad väidavad, et vaidlustatud otsuses mainitakse teatud asjaolusid, mida ei ole mainitud vastuväidete teates. Eelkõige viitavad Pioneer ja Pioneer GB kirjeldusele, mis on toodud Pioneeri peakontoris Antwerpenis 19. ja 20. jaanuaril toimunud nõupidamise kahes dokumendis. Ainult otsuses (punktid 52 ja 62) mainis komisjon, et sellest nõupidamisest ei olnud mingit kirjalikku jälge, millest ta tuletas, et selle eesmärk, vähemalt osaliselt, oli arutada paralleelseid importe.

19. Mis puudutab Antwerpenis toimunud nõupidamist, siis vastuväidete teates endas viidatakse, et selle nõupidamise üks olulisi punkte oli arutelu Prantsusmaale toimuvate paralleelsete importide üle ja selles teates esitatakse kogu informatsioon, mida komisjon on osalejatelt selles küsimuses saanud. Komisjoni ees toimunud ärakuulamise protokollist selgub, et koosoleku eesmärk oli sellel ärakuulamisel põhjalikuks aruteluteemaks. Nähtub, et hagejatel olid kõik võimalused oma seisukohad teatavaks teha ja esitada selle kohta tõendeid. Sama järeldus tuleb teha ka hagejate poolt mainitud muude faktide kohta ja seetõttu tuleb nõude see osa tagasi lükata.

20. Lõpuks väidavad hagejad, et komisjon rikkus nende õigust õiglasele ärakuulamisele, mitte näidates haldusmenetluse käigus, vajadusel täiendavas vastuväidete teates, kriteeriume, mille alusel ta tegi ettepaneku trahvi arvestamiseks, mitte nimetades selle summat või isegi selle ligikaudset suurust. Seda rikkumist peetakse antud juhul veelgi tõsisemaks, kuna kehtestatud trahvid olid oluliselt kõrgemad minevikus kehtestatust ja kuna need arvestati, kasutades kõnealuste ettevõtete käibega seotud valemit. Ka väidab Pioneer, et komisjon ei oleks tohtinud määrata talle trahvi, tuginedes sellele eeldusele, et rikkumine on tahtlik, kui vastuväidete teates ei kirjeldatud Pioneeri käitumist sel viisil.

21. Nõude seda osa ei saanud samuti toetada. Oma vastuväidete teates märkis komisjon selgesõnaliselt, et ta kaalub, kas trahvide kehtestamine ettevõtetele oli asjakohane ning ta viitas ka peamistele faktilistele ja õiguslikele kriteeriumitele, mille alusel saab trahve määrata, nagu näiteks väidetava rikkumise raskusaste ja kestus ning kas see rikkumine sooritati „tahtluse või hooletuse tõttu”. Seda tehes täitis komisjon oma kohustused selles osas niivõrd, kui võrd ta andis ettevõtetele vajalikud andmed, mis võimaldavad neil kaitsta end mitte ainult järelduse eest rikkumise kohta, vaid ka trahvide kehtestamise vastu. Kavandatud trahvide taseme kohta vihjete andmine enne, kui ettevõtteid kutsutakse esitama oma tähelepanekuid nende vastu esitatud väidete kohta, tähendaks näha ette komisjoni otsust ja oleks seega asjakohatu.

22. Ka ei olnud komisjon kohustatud vastuväidete teates mainima oma poliitika võimalikku muutust trahvide üldise taseme suhtes kui võimalust, mis sõltus konkurentsipoliitika üldistest kaalutlustest ja millel ei ole otsest seost nende kohtuasjade konkreetsete asjaoludega.

23. Lõpuks, mis puudutab käivet, siis paludes ettevõtetele esitada talle andmed oma käibe kohta viimasel majandusaastal, andis komisjon ettevõtetele võimaluse teha oma seisukohad teatavaks selles osas ja lisada mis tahes täiendavaid andmeid, mida nad pidasid selles osas kasulikuks.

c) Dokumentide avalikustamata jätmine

24. Esiteks, Pioneer ja Pioneer GB on seisukohal, et vaatamata nende vastavasisulistele taotlustele, ei edastanud komisjon neile õigeaegselt dokumente, millel tuginevad nende järeldused Hr Toddi (Shrirost) Cometi ja Audiotronicu direktoritele saadetud kirjade mõju kohta.

25. Selles osas väidab komisjon oma otsuse punktis 50, et Shriro sekkumise tulemusena tuvastati, et Comet lõpetas Pioneeri seadmete eksportimise edasimüügiks. Sellele otsusele vastavalt asendas Audiotronic Cometit tarnete tegemisel ühele tema klientidest, Euro-Electrole (Brüssel). 1976. aasta märtsis sai Audiotronic palju tellimusi, kuid suutis Shriro poolt põhjustatud probleemide tõttu täita vaid osa neist.

26. Kuna rikkumiste kestuse hindamisel arvesse võetav periood peab, nagu on eelpool märgitud, piirduma 1976. aasta jaanuari lõpu ja veebruari algusega, ning kuna komisjoni

järeldused Audiotronicu ekspordi mõju kohta puudutavad konkreetselt hilisemat perioodi, siis kohtu poolt nõude selle osa läbivaatamine võib piirduda Cometi seisukorraga.

27. Viimatinimetatud ettevõtte suhtes toetus komisjon peamiselt Cometi direktori, hr Masoni, kirjalikule seletusele, oma inspektorite aruannetele Cometisse ja Euro-Electrosse tehtud külaskäikude kohta ja Cometiga seotud raamatupidamisdokumentidest.

28. Hr Masoni seletuse edastas komisjon hagejatele 9. oktoobril 1978, kuid ainult osaliselt. Komisjon keeldus avaldamast seletuse asjakohased punkte, viidates nende salajasele olemusele, mis aga ei takistanud hr Masonil endal saatmast hagejatele nende palvel seletuse täielikku koopiat.

29. Seega, kuigi omaenda hoolsuse tulemusena said hagejad hr Masoni poolt tehtud seletusest tervikuna teada vahetult enne ärakuulamist, ei vaidlustata, et nad ei olnud tutvunud või olid ainult osaliselt tutvunud eelpool mainitud teiste dokumentidega enne otsuse tegemist komisjoni poolt. Seetõttu ei olnud neil võimalust esitada õigeaegselt oma seisukohti nende dokumentide sisu ja ulatuse kohta ega saada ja esitada vajadusel tõendeid vastupidise kohta. Järeldub, et komisjon tegi valesti, tuginedes oma otsuses nende dokumentide sisule.

30. Kuna järeldused, mida komisjon tegi hagejate poolt läbivaatamata dokumentide alusel, puudutavad küsimusi, mis on üksnes teisejärgulise tähtsusega otsuse artiklites 1 ja 2 leitud rikkumiste sooritamise suhtes, siis õiglase ärakuulamise õiguse rikkumine ei saa mõjutada terve otsuse kehtivust. Selle asemel peab kohus jätma arvestamata nende dokumentide sisu, kaaludes otsuse sisulist kehtivust.

31. Teiseks, MDF, Pioneer ja Pioneer GB on seisukohal, et nad ei olnud teadlikud ettevõtte Mackintosh Consultants Company Limited (London) aruandest, millele komisjon toetus otsuse punktis 25, eesmärgiga määrata kindlaks hi-fi turud Prantsusmaal, Ühendkuningriigis ja Saksamaa Liitvabariigis. Eelkõige rõhutavad nad seda, et hi-fi seadmete mõiste tundmine, millele aruanne rajas oma hinnangud, oli hädavajalik hagejate kaitseks nende turuosade suhtes, mis olid määratletud komisjoni poolt tema otsuses.

32. Vastuväidete teates märkis komisjon, et Pioneeri toodete turuosa oli 1976. aastal Prantsusmaal vähemalt 7–10% ja Ühendkuningriigis 8–9%. MDF ja Pioneer GB vaidlustasid need näitajad oma vastustes vastuväidete teatele. Seejärel andis komisjon ettevõttele Mackintosh Consultants Company Limited korralduse koostada aruanne hi-fi seadmete turgude mahu kohta kõnealustes liikmesriikides. Selle aruande ja kahe hageja Pioneeri toodete käibe alusel hindas komisjon Pioneeri toodetele Prantsuse hi-fi seadmete turul kuuluva osa suuruseks 1976. aastal 11,5% ja Ühendkuningriigi vastaval turul kuuluva osa suuruseks 10,5%.

33. Kuid oma otsuse punktis 25 tugines komisjon näitajatele, mida ta oli esitanud vastuväidete teates. Seega ei tuginenud ta oma otsuses aruandes toodud nende turgude hinnangulisele mahule. Seda aruannet nõuti üksnes selleks, et kinnitada komisjoni esialgseid

hinnanguid, mille kohta hagejad olid esitanud haldusmenetluse käigus kahtlusi. Seetõttu ei saa seda nõude osa aktsepteerida.

d) Nõuandekomitee arvamuse avalikustamata jätmine

34. MDF ja Pioneer väidavad, et määruse nr 17 artikli 10 lõiget 6, milles sätestatakse, et nõuandekomitee arvamust ei tohi avalikustada, tuleb tõlgendada selliselt, et oleks võimalik arvamust avaldada salajaselt „otseselt seotud ettevõtetele”. Väidetakse, et kui sellist tõlgendamist ei aktsepteerita, siis on eelpool toodud säte kehtetu, sest see rikub õiglase ärakuulamise õiguse põhimõtet.

35. Määruse nr 17 artikli 10 lõiget 6 ei saa tõlgendada hagejate poolt ettepanud viisil. Artiklist selgub, et nõuandekomitee konsultatsioon kujutab menetluse viimast etappi enne otsuse vastuvõtmist ja arvamus antakse otsuseprojekti alusel. Selleks, et anda ettevõtetele võimalus teha teatavaks oma seisukohad selle arvamuse kohta ja seega otsuseprojekti kohta, tuleks avada uuesti menetluse eelmine etapp, mis oleks vastuolus määrusega kavandatud süsteemiga.

36. Arvamuse avalikustamata jätmine ei ole vastuolus eespool viidatud õiglase ärakuulamise õiguse põhimõttega. See põhimõte tähendab, et komisjon peab haldusmenetluse käigus avaldama kõnealustele ettevõtetele kõik faktid, asjaolud või dokumendid, millele ta toetub, et võimaldada neil kasulikult teha teatavaks oma seisukohad väidetavate faktide ja asjaolude tõesuse ja asjakohasuse kohta ning komisjoni poolt oma väidete tõestuseks kasutatud dokumentide kohta. Olenemata sellest, milline on komitee arvamus, võib komisjon oma otsuses tugineda ainult faktidele, mille suhtes ettevõtetele on olnud võimalus teha teatavaks oma seisukohad. Järelikult, see nõue tuleb tagasi lükata.

B – Nende faktide hindamine ja klassifitseerimine, mille alusel komisjon leidis, et rikuti artikli 85 lõiget 1

a) Melchers'i väidetav müügist keeldumine

37. Kohtule esitatud tõenditest selgub, et 1975. aasta novembris said sellesse ostugruppi kuuluvad kauplused, mille peadirektor oli hr Iffli, pakkuda müügiks Pioneerid seadmeid Belgiast hindadega, mis olid 26–31% madalamad, kui Prantsusmaal levinud jaehinnad. Selleks, et leida alternatiivne allikas Pioneerid toodetele, pöördus hr Iffli muuhulgas Gruoneri poole hr Weberi, ettevõtte Willi Jung (Saarbrücken) juhataja vahendusel; nimetatud ettevõttest oli sel ajal saanud Gruoneri filiaal.

38. Pärast 12. detsembril 1975. aastal Gruoneri peakontoris Rommelshausenis toimunud arutelu hr Iffliga saatis selle ettevõtte põhiostja, hr Schreiber, 15. detsembril 1975 muuhulgas teleksiteate Melchersile, paludes tal saata hinnakirjad. Melchers suunas ta kohaliku esindaja poole, kes külastas Gruoneri. Selliselt saadud andmete, sealhulgas 1975. aasta viimase hinnakirja alusel saatis hr Schreiber 31. detsembril 1975. aastal hr Ifflile pakkumise

seadmete, sealhulgas Pioneeri seadmete kohta hindadega, mis on 30% madalamad MDF-i poolt sel ajal pakututest.

39. 12. ja 14. jaanuaril 1976. aastal esitas hr Iffli kaks tellimust hr Weberile koguväärtusega ligikaudu 1 000 000 Saksa marka. Hr Weber edastas viivitamata need tellimused Gruonerile, kuid alles 20. jaanuaril 1976. aastal, s.o päeval, mil hr Weber kinnitas hr Ifflile, et osa kaupu oli alles teel Rommelshausenisse, tellis hr Schreiber teleksiga Melchersilt kaupu vastavalt hr Iffli poolt esitatud tellimustele, kuid ainult väärtuses 550 000 Saksa marka. Vastavalt hr Schreiberi selgitustele oli ta vahepeal pidanud uusi arutelusid Melchersi kohaliku esindajaga ja saanud uue hinnakirja, mis on kehtiv alates 1976. aasta veebruarist.

40. 21. ja 22. jaanuaril 1976. aastal sai hr Iffli Prantsuse ametiasutustelt vajalikud impordiload. Samadel kuupäevadel kontrollis Melchers omalt poolt varusid Gruoneri tellimuse kohta ja sai kindlustusseltsilt kinnituse, et see on valmis pakkuma kindlustuskaitset Gruoneri tellimusele summas 200 000 Saksa marka. Vastates hr Schreiberilt saadud edasisele teleksiteatele, kinnitas Melchers 23. jaanuaril 1976. aastal tellimuse ja esitas veoettevõtja nime, kes pidi kaupu tarnima. Melchersi selgituste kohaselt saadeti see teleksiteade ekslikult.

41. 28. jaanuaril 1976. aastal saatis hr Schreiber saksakeelse teleksiteate hr Weberile, kus ta teatas, et telefonivestlusest Melchersi müügijuhiga sai teatavaks järgmine asjaolu:

„Pioneeri Euroopa esindus Antwerpenis juba teab, et on väljastatud luba Pioneeri seadmete importimiseks. Saksa esindajale anti korraldus mitte tarnida Jungile mitte mingil juhul. Meile võidakse tarnida ainult siis, kui me kohustume mitte eksportima.”

42. Hr Iffli, olles teavitatud hr Weberi poolt, kaebas hr Weberile ja Gruonerile. 6. veebruari 1976. aasta teleksiteatega teatas hr Weber Gruonerile, et ta võib tõestada, et Melchersi poolt müüdüd Pioneeri seadmeid on eelnevalt imporditud Prantsusmaale, osaliselt Brüsselis asuva hulgimüüja vahendaja kaudu ja osaliselt Stuttgardis asuva ettevõtte EVB poolt. Teleksisõnumi originaalil on hr Schreiberi poolt käsitsi kirjutatud märkused, milles öeldakse Brüsseli kaudu toimuva tarne kohta: „Ei tarninud ise, on teada Bremenis. Kuid mitte Saksamaa kaudu, Melchers eitab seda täielikult”. EVB poolse tarne kohta öeldakse märkustes: „Õigus, see toimus 1975. aasta novembris, tohutu vaev, väga ettevaatlik nüüd”.

43. 1976. aasta 11. veebruaril toimus Rommelshausenis Gruoneri ja Melchersi hi-fi divisjoni direktorite vahel nõupidamine. Selles nõupidamises osalejad eitasid kohtus Prantsusmaale toimuva ekspordi teema käsitlemist nõupidamisel.

44. 18. veebruari 1976. aasta teleksisõnumis hr Schreiber, viidates „nõupidamisele Melchersi juhtkonnaga”, andis hr Weberile sama teavet, kui on toodud tema käsitsikirjutatud märkustes 6. veebruari teleksisõnumil. 18. veebruari teleksisõnumis jätkatakse järgmiselt:

„3. Me oleme väga huvitatud Pioneeri toodete lisamisest oma müügiprogrammi. Me ei suuda teha tarneid piisavas koguses, kui Melchersil ei ole kindlust selle kohta, et me anname tarnitud seadmed Saksa jaemüüki.

4. Ei saa olla mingit juttu kaubanduslikust survest ja seda asjaolu ei saa kahjuks üleöö muuta. Lõpuks on Euroopa müügi jaoks otsustava tähtsusega säilitada hindade tase.”

45. 19. veebruari 1976. aasta memorandumis 11. veebruaril Rommelshausenis toimunud nõupidamise kohta märkis hr Schreiber muuhulgas, et „nüüdseks, pärast läbirääkimisi C. Melchers and Co-ga [...] on kõik takistused meievahelisele koostööle kõrvaldatud.”

46. 1976. aasta 20. veebruaril saatis hr Schreiber teleksiteate hr Ifflile, kus ta teatas, et talle 31. detsembril 1975. aastal pakutud hinnad Pioneeri ja teiste toodete kohta ei ole „hinnaarengute tõttu” enam kehtivad. Seega loobuti lõplikult hr Iffli tellimusest.

47. Vaidlustatud otsuses jõuab komisjon järeldusele, et hr Iffli tellimuse täitmisest keeldumine oli tingitud asjaolust, et Melchers sai Gruonerilt kinnituse selle kohta, et kaupu ei ekspordita. Lisaks eelpool toodud faktidele tugineb see 18. mai 1977. aasta kirjalikule seletusele, milles hr Schreiber kinnitas sündmusi, mida ta oli kirjeldanud oma teleksiteadetes hr Weberile ja märkis, et Rommelshausenis toimunud nõupidamisel oli Melchers korranud, et Melchers saab tarnida ainult erikauplustesse Saksamaal.

48. Melchers märgib omalt poolt, et Gruoneri esitatud tellimuse täitmata jätmine on tingitud üksnes asjaolust, et ühelt poolt Melchersi laovarude tase ei võimaldanud tellitud kaupu tarnida ja et teiselt poolt oli tellimus ennetähtaegne, sest hr Schreiberi ja kohaliku esindaja vahelised arutelud olid vaid „esialgne kontakt”, mis ei olnud piisav Melchersi jaoks, kes oli harjunud müüma peaaegu ainult jaemüüjatele, et seada sisse ärisuhted Gruoneriga. See on need asjaolud, mitte keeldumine ekspordiks müüdüd kaupade tarnimisest, millest Melchersi töötajad teatasid hr Schreiberile enne, kui viimane saatis oma teleksiteate 28. jaanuaril 1976. aastal hr Weberile.

49. Melchersi sõnul jällegi seisnes põhjus, miks kaupu ei tarnitud, pärast ärisuhete lõplikku sisseseadmist kahe ettevõtte vahel Rommelshausenis 11. veebruaril 1976. aastal toimunud nõupidamisel, selles, et Gruoner oli kaotanud kogu huvi hr Iffliga sõlmitud lepingu täitmise vastu. Hr Schreiber avastas tegelikult, et ta oli teinud hr Ifflile 31. detsembril 1975. aastal pakutud hindade arvutamisel vea. Lisaks kohaliku esindaja poolt mainitud erinevatele tavapärasele allahindlustele oli ta maha arvanud 11% Saksamaa käibemaksu suhtes, kuigi alushinnad ei sisaldanud käibemaksu.

50. Selles suhtes tugineb Melchers matemaatilisele valemile, mille hr Schreiber oli omakäeliselt kirjutanud muude toodete kui Pioneeri seadmete hinnakirjale, mille Melchersi juristid leidsid külaskäigul Gruoneri ruumidesse ja ka 5. septembri 1980. aasta kirjalikule seletusele, milles hr Schreiber võttis omaks, et ta oli välja mõelnud loo Melchersi poolt müügist keeldumise kohta, et varjata arvutustes tehtud viga. Seda seletust kinnitas sisuliselt hr Schreiber tunnistajate ülekuulamisel kohtus.

51. Arvestades osapoolte vastandlikke väiteid ja hr Schreiberi vastuolulisi seletusi, tuleb vaadelda, kas muude tõenditega saab kinnitada ühte või teist neist väidetest.

52. Komisjoni väite osas tuleb silmas pidada, et hr Schreiberi poolt hr Weberile 28. jaanuaril 1976. aastal saadetud teleksiteates märgitakse, et „Pioneer Euroopa esindus Antwerpenis juba teab, et luba Pioneer seadmete importimiseks on väljastatud.” Tegelikult ei vaidlustata, et MDF teavitas Pioneerit hr Ifflile 21. ja 22. jaanuaril 1976. aastal väljastatud lubadest ja et Pioneer edastas selle teabe Melchersile. Nende asjaolude puhul on ebatõepärane hr Schreiberi poolt 5. septembri 1980. aasta ütluses antud selgitus selle kohta, et hr Iffli teavitas teda lubade andmisest.

53. Selles suhtes tuleb arvesse võtta ka konkreetseid andmeid Prantsusmaale toimunud varasema ekspordi kohta, mida hr Schreiber märkis hr Weberilt 6. veebruaril 1976. aastal saadud teleksisõnumis ja millest ta teatas hr Weberile teleksiga 18. veebruaril. Nende andmete täpsust ei ole vaidlustatud ja see võis pärineda vaid Melchersi töötajatelt.

54. Seetõttu on ilmne, et Prantsusmaale eksportimise teemat käsitleti hr Schreiberi ja Melchersi töötajate vahelistel aruteludel ning nende töötajate esitatud andmed on sellise iseloomuga, mis annab märku keeldumisest müüa selle riigi jaoks ettenähtud kaupu.

55. Hageja väide, mille kohaselt hr Schreiberi ja kohaliku esindaja vahelisi arutelusid kirjeldatakse üksnes esialgse kontaktina, ei vasta hr Schreiberi poolt nende arutelude käigus tehtud märkustele. Need käsitsikirjutatud märkused, mille sisu hr Schreiber kohtus selgitas, kirjeldavad üksikasjalikult müügi- ja tarnetingimusi, sealhulgas erinevaid hinnaalandusi ja soodustusi, mida pakuti erineva suurusega jaemüüjatele ja ka Melchersi poolt varem varustatud üheleainsale hulгимüüjale. On võimalik, et Gruoner kui suur hulгимüüja soovis saavutada rohkem pikemaajaliste läbirääkimistega, kuid võimatu on aru saada, miks Melchers ei olnud valmis tarnima tellitud kaupu tingimustel, mis tema seisukohast olid tavapärased tingimused sel ajal. Kui välja arvata maksetähtaeg, siis on ka raske avastada mingeid erinevusi kohaliku esindajaga viimast arutelu puudutavates käsitsikirjutatud märkustes toodud tingimuste ja Rommelshausenis toimunud nõupidamist käsitlevas 19. veebruari 1976. aasta memorandumis märgitud tingimuste vahel.

56. Teiselt poolt, Melchersi poolt väidetud tarneraskused on kinnitatud märkustega, mis on kinnitatud märkustega, mida Melchersi laotöötaja kirjutas 20. jaanuaril 1976. aastal teleksiga edastatud tellimusele. Nendest märkustest nähtub, et laos ei olnud teatud tellitud mudelid, et muude mudelite varud ei olnud piisavad ja et igal juhul oli see väga suur tellimus, arvestades laovarude taset sel hetkel – vahetult pärast jõulumüüki. Kuna aga ei vaidlustata, et Melchers oleks saanud tarnida suure osa tellitud kaupadest kohe ilma tegelikult ohustamata oma varusid ja kuna Melchers oli saatnud teleksiteate Gruonerile, mida Gruoner sai põhjendatult pidada mitteametlikuks nõusolekuks, siis ei saa kohus aru, miks Melchers ei teinud pakkumist osaliste tarnete tegemiseks ja ei võtnud ühendust Pioneeriga ülejäänud tellitud kaupade saamise osas. Seetõttu ei saa laovarude taset pidada piisavaks selgituseks tellimuse täitmatajätmise kohta.

57. Mis puudutab väidetavat viga käibemaksu kohta, siis on tõsi, et enamiku mudelite puhul hr Schreiberi käsitsikirjutatud märkustes fikseeritud protsendimäärana toodud allahindlused

ei selgita iseenesest madalaid hindu, mida hr Schreiber pakkus hr Ifflile 31. detsembril 1975, samas Melchersi poolt viidatud valemi kasutamisega on võimalik, kui sisestatakse teatud protsendid, saada täpsed pakutud hinnad. Nagu komisjon on rõhutanud, märgiti hr Schreiberi arvutuste aluseks olnud hinnakirjades selgelt, et hinnad on toodud ilma käibemaksuta; valemiga viidatud meetodit ei tule kasutada käibemaksu mahaarvamiseks määraga 11% ja ühelgi juhul ei tehtud väidetavat viga kõlarite hindade osas. Tunnistajate ülekuulamisel kohtus ei suutnud hr Schreiber selgitada, kuidas ta sai sellise vea teha ning ei suutnud esitada oma arvutusi selle kohta. Seega, kuigi hr Ifflile pakutud enamiku hindade täpne tase jääb selgitamata, ei saa nõustuda Melchersi poolt pakutud selgitusega.

58. Lõpuks, võimatu on jätta arvestamata sündmuste kronoloogilist järgnevust või asjaolu, et need toimuvad samaaegselt Ühendkuningriigist pärineva paralleelse impordiga seotud sündmustega. Melchers käsitles Gruoneri tellimust tegelikult täiesti normaalsel viisil kuni selle ajani, mil võib põhjendatult eeldada, et Melchers sai teada lubade andmisest Ifflile. See hetk oli nädalal, mis järgnes Melchersi osalemisele 19. ja 20. jaanuari 1976. aasta nõupidamisele Pioneeri peakontoris Antwerpenis. Sellel nõupidamisel kaebas MDF Prantsusmaale toimuva paralleelse impordi üle ja pärast nõupidamist nõudis Shriro tegevdirektor oma 28. ja 29. jaanuari 1976. aasta kirjadega ekspordi lõpetamist.

59. Pealegi tundub hr Schreiberi poolt 18. veebruaril 1976. aastal saadetud teleksiteade olevat nii sisu kui kuupäeva järgi tihedalt seotud 11. veebruari nõupidamisega Rommelshausenis ja hr Schreiberi 19. veebruari memorandumiga selle nõupidamise kohta. Sama võib öelda ka 20. veebruari teleksiteate kohta, kus hr Schreiber võttis kindlalt tagasi oma pakkumise hr Ifflile. Lõpuks, tema elav huvi Melchersiga ärisuhete sisseseadmise vastu, mis on tõendatud 18. veebruari teleksiteatega, vastab nende suhete edasisele arengule ja on piisav, et selgitada Gruoneri püsivuse vähesust hr Ifflile mõeldud kaupade osas. Kuigi see kronoloogiline järgnevus ei ole iseenesest otsustav, toetab see siiski komisjoni väidet.

60. Eespool toodud kaalutlustest piisab, et järeldada, et komisjon on rahuldavalt tõendanud, et Melchers keeldus täitmast Gruoneri tellimust kaupade sihtkoha tõttu, ilma et ta oleks pidanud tegema otsuse hr Schreiberi järjestikuste ütluste usaldamise küsimuse kohta või hr Schreiberi käitumise küsimuse kohta tehingutes muud marki hi-fi seadmetega, mis vastavalt hagejate arvamusele sarnanes tema käitumisega antud asjas.

b) Hr Toddi poolt saadetud kirjade mõju

61. Pioneer ja Pioneer GB vaidlustavad vaidlusaluses otsuses toodud järeldused nende kahe kirja mõju kohta, mida Shriro tegevdirektor hr Todd saatis 28. ja 29. jaanuaril 1976. aastal Audiotronicu tegevdirektorile ja Cometi juhatajale. Nad on seisukohal, et nende kirjade mõju on täiesti tähtsusetu.

62. Selles suhtes tuleb kõigepealt rõhutada, et ei vaidlustata mitte seda, et need kirjad järgnesid MDF-i omaniku hr Settoni järjest tungivamatele kaebustele, ta oli teinud isegi mõned prooviostud Audiotronicust ja Cometist, mille tulemused esitas ta 19. ja 20. jaanuaril 1976. aastal Antwerpenis toimunud nõupidamisel. Need kirjad sisaldavad ühemõttelisi

nõudeid Pioneeride seadmete eksportimise lõpetamiseks. Need olid saadetud kahele peamisele kliendile, kelle arvele langes kokku ligikaudu 45% Shriro tarnitud Pioneeride seadmete käibest. Nende asjaolude korral kujutavad need kaks kirja iseenesest kooskõlastatud tegevust MDF-i ja Shriro vahel, mille eesmärgiks oli piirata konkurentsi ühisturul. Tulenevalt MDF-le ja Shrirole asjaomastel turgudel kuuluvatest osadest, millist küsimust käsitletakse allpool punktis e, võis see tegevus mõjuda negatiivselt liikmesriikide vahelisele kaubandusele. Kahe hageja poolt esitatud nõue ei puuduta seetõttu asutamiselepingu artikli 85 lõike 1 rikkumist, vaid ainult selle rikkumise mõju ja seega ka tõsisusastet.

63. Audiotronicu suhtes möönab komisjon, et ettevõttele saadetud kirjal ei olnud vahetut mõju. Vastupidi, vastavalt vaidlusaluse otsuse punktile 50, Audiotronic isegi asendas Cometit Brüsselis asuvale Euro-Electrole tarnimisel otsekohe pärast seda, kui Comet lõpetas Pioneeride seadmete eksportimise. Vastavalt komisjonile hakkas kooskõlastatud tegevus Audiotronicu suhtes mõju avaldama alles alates 1976. aasta märtsist. Kuna tulenevalt nõuetest menetluslike puuduste kohta jääb arvesse võetav ajaperiood vahemikku 1976. aasta jaanuari lõpp ja veebruari algus, siis on need ütlused tähtsusetud.

64. Cometi suhtes märgib komisjon sisuliselt oma otsuse punktides 41, 50, 82 ja 98, et see ettevõtte eksportis suurtes kogustes Pioneeride seadmeid enne hr Toddi kirja saamist, kuid et see eksport lõppes pärast kirja, samas teiste markide eksportimine jätkus.

65. Need komisjoni järeldused põhinevad Cometi direktori hr Masoni 3. juuni 1977. aasta kirjalikul ütlusel tema inspektorite Cometisse ja Euro-Electrosse tehtud külaskäike käsitlevate aruannete kohta ning Cometi raamatupidamist käsitlevatel dokumentidel. Nendest dokumentidest oli hagejatele enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist teada ainult hr Masoni ütlus. Nagu on sätestatud ülalpool A osa punktis c, tuleb seetõttu teistes dokumentides sisalduv teave arvestamata jätta.

66. Oma ütluse punktis 3 avaldab hr Mason, et umbes 1974. aastal alustas Comet eksporttegevust, teistesse EMÜ riikidesse, peamiselt hi-fi seadmetega. Kuid kuni 1975. aasta detsembrini hõlmas see eksport ainult väikeses koguses Pioneeride seadmeid. Teiselt poolt, ajavahemikus 1975. aasta 19. detsembrist kuni 1976. aasta 16. jaanuarini, mis oli viimase kaubasaadetise kuupäev, müüs Comet Brüsselis asuvale Euro-Electrole Pioneeride seadmeid kogumaksumuses üle 33 000 UKL. Hr Toddilt kirja saamisele eelnenud ajaperioodi suhtes toetab seega see ütlus komisjoni järeldusi.

67. Punktis 3 märgib hr Mason:

„30. jaanuaril 1976. aastal sai ettevõtte esimehele adresseeritud kirja Shriro (GB) Ltd tegevdirektorilt. Ettevõtte soovis väga säilitada oma häid suhteid Shriroga ja saada ka edaspidi rahuldavaid tarneid. Seetõttu saadeti lepitud kiri Shrirole. Pärast seda kirjavahetust on seda küsimust arutatud Shriroga, kuid 30. jaanuari 1976. aasta kirjas öeldule ei ole midagi täiendavat lisatud [...]. Alates 1976. aasta jaanuarist oleme me saanud välismaalt erinevaid taotlusi Pioneeride seadmetele, kuid meie klientidele ja varudele kehtestatud krediitlimiitide koosmõju tõttu, oleme me seni suutnud täita neid taotlusi vaid väga piiratud määral, kuigi

ettevõtte on nüüd Shriro (GB) Ltd-le selgeks teinud, et tal peab olema vabadus kaubelda vastavalt EMÜ seadustele.”

68. Hagejad on seisukohal, et kuigi see ütlus tegelikult kinnitab, et Pioneer seadmeid ei eksporditud suures koguses pärast hr Toddi kirja saamist, näitab see teiselt poolt, et see oli tingitud mitte kirjast, vaid ärilise iseloomuga asjaoludest.

69. Selles suhtes tuleb siiski meeles pidada, et kõnealusel perioodil Comet, lisaks märkimisele, et ta peab saama vabalt kaubelda, märkis vastuses hr Toddi kirjale, et ta „ei ekspordi tahtlikult Pioneer tooteid väljaspool Ühendkuningriiki asuvatele kaubanduspartneritele”. Nähtub, et hr Masoni viimane lause viitab perioodile, mis igal juhul on hilisem perioodist „1976. aasta jaanuari lõpp/ veebruari algus”.

70. Selles suhtes tuleb seetõttu järeldada, et komisjonil oli õigus leida, et Comet oli eksporditud suures koguses Pioneer seadmeid enne hr Toddi kirja saamist, kuid et eksport lõppes pärast seda kirja.

c) Kooskõlastatud tegevuse kestus

71. Vaadeldes eespool toodud kaalutlusi ajaperioodi kohta, mida tuleb võtta arvesse nende rikkumiste kestuse kindlaks määramiseks, siis ei ole enam vaja uurida seda nõuet, mis ei puuduta seda ajaperioodi.

d) Pioneer osalemine kooskõlastatud tegevuses

72. Vaidlustatud otsuses leidis komisjon, et Pioneer oli osalenud nii Melchersi ja MDF vahelises kooskõlastatud tegevuses, kui ka MDF ja Shriro vahelises kooskõlastatud tegevuses. Selles järelduses tugines ta eelkõige Pioneer üldisele seisukohale siseriiklike turustajate suhtes, 19. ja 20. jaanuaril 1976. aastal Antwerpenis toimunud nõupidamise käigule ja tulemustele ning Pioneer poolt Melchersile edastatud MDF-lt saadud kaebustele ja teabele paralleelse impordi kohta.

73. Pioneer vaidlustab oma käitumise kirjeldamise sellisel viisil. Ta on seisukohal, et tal ei olnud võimalik omada mingit kontrolli Shriro või Melchersi käitumise üle. Antwerpeni nõupidamise eesmärk ei olnud arutada paralleelset impordi. Selle juhtumi puhul, nagu ka mitmel muul korral, kuulsid Pioneer esindajad üksnes ära hr Settoni (MDF) kaebused ja soovitasid tal alandada oma hindu. Teabe edastamine paralleelse impordi kohta on vaid osa tavapärasest teabevahetusest turu olukorra kohta tarnija ja turustaja vahel.

74. Selles suhtes tuleb meeles pidada, et Pioneer, mis on Jaapanis asuvale ematettevõtjale täielikult kuuluv tütarettevõtja, eesmärk on importida Pioneer seadmeid Euroopasse ja korraldada nende seadmete müüki. Selleks püüab ta leida turustajat igas kõnealus liikmesriigis, pakub talle ainutrustuslepingut, jagab imporditud tooted siseriiklike turustajate vahel ja püüab kooskõlastada nende müügi tegevust, muuhulgas regulaarsete nõupidamiste läbiviimisega.

75. Ka siis, kui see tegevus ei pruugi anda Pioneerile otsustavat mõjujõudu iga turustaja käitumise üle, ei mõjuta see asjaolu, et oma keskse positsiooni tõttu oli ta kohustatud ilmutama erilist valvsust, et vältida, et seda liiki kooskõlastatud tegevus tingiks konkurentsieeskirjadega vastuolus oleva tegevuse.

76. Melchersi tegevuse suhtes ei vaidlustata, et Pioneer edastas sellele turustajale mitte ainult hr Settoni kaebused, vaid ka andmed hr Iffli poolt Prantsuse ametiasutustelt saadud impordilubade kohta. Nende asjaolude korral selliselt edastatud teave näib olevat kaudselt motiveerinud Melchersit püüda avastada sellise impordi allikas ja see lõpetada.

77. Antwerpenis toimunud nõupidamise kohta ei ole kirjalikku dokumenti peale hr Toddi (Shriro) poolt tema kahele põhikliendile saadetud kirjade, ja koosolekul osalejad ei suutnud anda järjekindlat selgitust selle eesmärgi kohta.

78. Oma 28. ja 29. jaanuari 1976. aasta kirjades selgitas hr Todd oma kahele kliendile, et ta kutsuti Antwerpenisse arutama Prantsuse turustaja kaebusi paralleelse impordi kohta. Ta selgitas, kuidas talle esitati MDF-i poolt kahe kliendiga tehtud prooviostude tulemused ja ta kahetses, et need „põhjustasid minu volitajaid vaatama mulle teatud ebasoosinguga”. Isegi kui selline kõnepruuk, nagu hr Todd kasutas haldusmenetluse käigus, oli liialdatud teatud määral oma klientidele mulje avaldamiseks, vastab see muudele teguritele, mis näivad tõestavat, et paralleelne import oli oluliseks arutelu teemaks nõupidamisel.

79. Seega ei vaidlustata, et hr Setton esitas tõepoolest nõupidamisel nende kolme prooviostu tulemused, mida tema juhitud ettevõtte olid teinud Shriro klientidelt Ühendkuningriigis ja ta rõhutas vajadust lõpetada paralleelne import Prantsusmaale. Ka ei vaidlustata, et hr Toddi kirjad tema klientidele tulenesid otseselt sellest nõupidamisest ja mitte hilisematest kontaktidest hr Settoniga. Nende asjaolude korral peab Pioneer, kes oli nõupidamise kokku kutsunud ja seda juhatanud, võtma vastutuse selle tagajärje eest, arvestades tema positsiooni oma siseriiklike turustajate suhtes vastavalt eespool kirjeldatule.

80. Seetõttu tuleb järeldada, et komisjon leidis põhjendatult, et Pioneer oli osalenud kahes kooskõlastatud tegevuses.

e) Hagejatele kuulunud turuosad ja nende mõju liikmesriikidele

81. Oma otsuse punktis 3 hindab komisjon Pioneerit poolt oma turustajatele kolmes asjaomas liikmesriigis 1975.–1976. majandusaasta jooksul müüdud hi-fi toodete koguväärtuseks 735 000 000 BFR. Ka märgitakse selle punktis 25, et 1976. aastal MDF-i käive Pioneerit toodete osas oli 77 000 000 FF, Shriro vastav käive oli 7 300 000 UKL ja Melchersi käive 19 000 000 Saksa marka. Kolme liikmesriigi hi-fi turgude hinnangu alusel jõuab ta järeldusele, et Pioneerit toodetele 1976. aastal kuulunud turuosa oli Prantsusmaal vähemalt 7–10%, Ühendkuningriigis 8–9% ja Saksamaa Liitvabariigis ligikaudu 2%. Punktides 75 ja 82 leiab ta, et need turuosad olid piisavalt suured, et ettevõtete turuosa saaks mõjutada märgatavalt liikmesriikidevahelist kaubandust.

82. MDF ja Pioneer GB vaidlustavad need arvutused. Ühelt poolt arvestas komisjon märgitud käibenäitajate hulka muud tooted lisaks Pioneer seadmete. Teiselt poolt määratles ta hi-fi turgu liiga kitsalt. Kaks hagejat leiavad, et nende turuosad olid 1976. aastal 3,38% Prantsusmaal ja 3,18% Ühendkuningriigis. Nad on seisukohal, et sellised turuosad ei ole piisavad, et nende käitumist saaks pidada võimeliseks mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

83. Ei saa eitada, et puudub üldtunnustatud määratlus mõiste „hi-fi tooted” kohta ja erinevad turu-uuringud, millele osapooled tuginevad, erinevad oluliselt selles osas. Näib, et ükski neist uuringutest ei vasta täpselt osapoolte ettekujutatavate toodete liikidele, kui nad märkisid kahe ettevõtte käibe. Kuid nende faktiküsimuste, mis on väga tehnilised ja keerulised, uurimine võib olla üleliigne, kuid hagejate viidatud turuosad on iseenesest piisavad artikli 85 lõike 1 eesmärgil.

84. Sel eesmärgil tuleb meeles pidada, et nagu kohus otsustas mitmes kohtuotsuses, sealhulgas 9. juuli 1969. aasta otsuses kohtuasjas 5/69 *Völk v. Vervaecke* (1969) EKL 295, et juhul, kui leping saab mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust, peab olema võimalik näha ette piisava tõenäosuse määraga, õiguslike või faktiliste objektivsete tegurite kogumi alusel, et kõnealune leping võib avaldada otsest või kaudset, tegelikku või potentsiaalset mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusmudelile selliselt, et see võiks takistada liikmesriikidevahelise ühisturu eesmärkide saavutamist. Sama kriteeriumi tuleb kohaldada ka kooskõlastatud tegevuse kohta antud kohtuasjas.

85. Kohus tunnistas samas otsuses, et ainukauplemliseping, kuigi täieliku territoriaalse kaitsega, võib saada vabastuse artiklis 85 sätestatud keelu osas, kuna see mõjutab turgu ainult tähtsusetult, arvestades asjaomaste isikute nõrka positsiooni turul kõnealuste toodete osas.

86. See ei ole hagejate seisukoht antud kohtuasjas. MDF ja Pioneer GB poolt läbiviidud uuringud näitavad, et hi-fi toodete turg Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis on väga suur, kuid et see on märgatavalt jagunenud väga suure arvu tootemarkide vahel, nii et hagejate poolt märgitud protsendimäärad ületavad enamikku konkurentide vastavaid näitajaid. Võttes arvesse ainult imporditud kaubamärke, siis nähtub, et need kaks hagejat kuulusid turu kahe suurima tarnija hulka. Nende asjaolude korral, võttes arvesse nende absoluutseid käibenäitajaid, ei saa eitada, et nende ettevõtete käitumine, püüdes piirata paralleelset importi ja seega jagada siseriiklikke turge, oli suuteline avaldama mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusmudelile viisil, mis võiks takistada ühisturu eesmärkide saavutamist.

87. Seetõttu tuleb järeldada, et komisjon jõudis põhjendatult järeldusele, et hagejate käitumine võis märgatavalt mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

C – Nõuded, mis põhinevad trahvide kehtestamist välistavate asjaolude arvestamata jätmisel

a) Õiguslik enesekaitse ja hädavajadus

88. MDF on seisukohal, et kui ta teostas rikkumise, siis oli ta õigustatud seda tegema hädavajaduse tõttu. Olukord, millest ta end leidis, põhjendas õiguslikule enesekaitsele toetumist ebaõiglase konkurentsi vastu, mille all ta paralleelse impordi tõttu kannatas.

89. Õiguslikul enesekaitseel põhineva nõude suhtes tuleb viidata, nagu kohus otsustas oma 25. novembri 1971. aasta otsuses kohtuasjas 22/71 *Bequelin* (1971) EKL 949 ja 22. jaanuari 1981. aasta kohtuasjas 58/80 *Dansk Supermarked* (1981) EKL 181, et ebaõiglaseks kaubandustegevuseks ei saa pidada pelgalt seda asjaolu, et imporditi teises liikmesriigis seaduslikult turustatud kaupu. Teistest liikmesriikidest pärinev paralleelne import ei saa seetõttu iseenesest tingida õigusliku enesekaitse olukorda.

90. Ei ole vaja uurida hädavajaduse olukorra võimalikke tagajärgi. Piisab sellest, kui märkida, et taotleja ei ole tõendanud sellise olukorra olemasolu. MDF ei ole tõestanud, et tema olemasolu oleks olnud ohustatud või et tema väidetavad rahalised raskused oleksid tingitud paralleelsest impordist või, enamgi, et artikli 85 lõike 1 rikkumine oli ainus võimalus tema ellujäämise tagamiseks.

91. Seega tuleb need nõuded tagasi lükata.

b) Asutamislepingu artikli 85 lõige 3

92. MDF väidab, et olulised tingimused artikli 85 lõike 3 kohaseks vabastamiseks olid rahuldatud ja et seega võis ta saada vabastuse teavitamise kaudu. Rikkumine seisnes seetõttu mitte asutamislepingu ühe põhieesmärgi rikkumises, vaid üksnes menetluseeskirja rikkumises, nimelt teavitamisnõuete mittetäitmisel ja ametliku vabastuse mittesaamises.

93. Seda nõuet ei saa toetada. Teavitamine ei ole ettevõtetele kehtestatud formaalsus, vaid hädavajalik tingimus teatud hüvede saamiseks. Määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punktis a sätestatud tingimuste kohaselt ei kehtestata trahve toimingute puhul, mis sooritatakse pärast komisjonile teatamist, kui toimingud kuuluvad teatise kirjeldatud tegevuse piiridesse. See eelisõigus, mis kuulub lepingust või kooskõlastatud tegevusest teatavale ettevõttele, kujutab ettevõtte jaoks riski lepingust või kooskõlastatud tegevusest teavitamise tõttu. See ettevõtte võtab riski mitte ainult selles osas, et lepingu või tegevusega leitakse olevat rikutud artikli 85 lõiget 1 ja keeldutakse punkti 3 rakendamisest, vaid ka selles osas, et talle võidakse kehtestada trahv toimingute eest, mis sooritati pärast komisjonile teatamist. Seda enam, ettevõtte, mis ei soovinud seda riski võtta, ei saa väita rikkumise eest seoses teavitamata lepinguga trahvimisel, et oli olemas hüpoteetiline võimalus, et teavitamise korral oleks võinud saada vabastuse.

c) Melchersi käitumise vastavus tema lepinguliste kohustustega, millest on teatatud komisjonile

94. Melchers leiab, et talle kehtestatud trahviga rikutakse määruse nr 17 artikli 15 lõiget 5, kuivõrd selle trahviga karistatakse käitumist, mis on kooskõlas tema ja Pioneeri vahel sõlmitud turustuslepinguga, millest on teatatud komisjonile. Melchers ei saanud tarnida Gruoneri poolt tellitud tooteid, rikkumata sealjuures selles lepingus sisalduvad kohustust tagada Saksa turule nõuetekohaste tarnete säilimine.

95. Selle nõude tagasilükkamiseks piisab, kui viidata eespool B osa punktis a toodud kohtu hinnangule Melchersi laovarude taseme kohta olulisel ajal ja vajalike kaupade hankimiseks, mis tahes püüete tegematajätmisele tema poolt.

d) Partnerite poolsete juhiste puudumine

96. Melchersi arvates ei või ettevõtet trahvida, kui ei ole kindlaks tehtud, et rikkumine on tingitud ettevõttest endast, ehk antud juhul Melchersi üldistest partneritest. Väidetakse, et komisjon ei ole tõestanud, et partnerid kavatsesid sooritada väidetavat rikkumist või et nad tegutsesid hooletult.

97. Selles suhtes tuleb rõhutada, et määruse nr 17 artikli 15 lõigetega 1 ja 2 antakse komisjonile volitused kehtestada ettevõtetele või ettevõtete ühendustele trahvid, kui need tahtlikult või hooletusest on olnud süüdi rikkumistes. Selle sätte rakendamiseks ei ole vaja, et asjaomase ettevõtte partnerid või põhijuhid oleksid teinud mingeid toiminguid või oleksid neist teadlikud; piisab ettevõtte nimel tegutsema volitatud isiku toimingust.

98. Hageja ei ole näidanud, et Melchersi hi-fi divisjoni juhid oleksid ületanud neile partnerite poolt antud volitusi nende kasutamisel oma ametikohtadel. Kohalike esindajate osas oli hageja isegi seisukohal, et oma suhetes Gruoneriga tegutses ta alati vastavalt juhatajate juhistele. See nõue tuleb seega tagasi lükata.

e) Komisjoni ühine vastutus kõnealustes kohtuasjades

99. Melchers oli seisukohal, et komisjon volitas Prantsuse Vabariiki asutamislepingu artikli 115 alusel jätma ühenduse poolse käsitlemise alt välja teatud Jaapani päritolu hi-fi tooted, mis on antud vabasse ringlusse teistes liikmesriikides. Seda peetakse teguriks, mis õigustab trahvi tühistamist või vähemalt selle summa olulist vähendamist.

100. Selles suhtes märgib komisjon õigesti, et ametiasutuste poolt kehtestatud piirangud ei saa õigustada eraisikute poolset kooskõlastatud tegevust, mis on mõeldud konkurentsi piiramiseks. See nõue tuleb seega tagasi lükata.

D – Nõuded trahvide suuruse kohta

a) Trahvide üldine tase

101. Hagejad on seisukohal, et trahvisummade määramisel jättis komisjon tähelepanuta määruse nr 17 artikli 15 lõike 2, milles sätestatakse, et arvesse tuleb võtta nii rikkumise

raskusastet kui ka kestust. Hagejate sõnul ei tuginenud komisjon oma otsuses nende käitumise raskusastmele ega selle kestusele. Nad märgivad, et komisjon kasutas neid kohtuasju ära selleks, et tutvustada uut poliitikat, mis on suunatud ühenduse õiguse teatud rikkumiste eest trahvide üldise taseme suurendamisele, kuigi poliitika selline muutus ei olnud põhjendatud kõnealuste rikkumise olemuse ega kohtuasja konkreetsete asjaoludega. Nii suurte trahvide kehtestamine antud kohtuasjades on tingitud üksnes asjaolust, et kohtuasjad jõudsid komisjoni ette ajal, mil ta oli muutmas oma poliitikat, mis ei ole ainult vastuolus määruste sätetega, vaid tegelikult tingib meelevaldsuse.

102. Ka on selliselt kirjeldatud meetod ilmselgelt diskrimineeriv. Antud kohtuasjade faktid kerkisid samal ajal kui nende muude kohtuasjade faktid, mille suhtes võttis komisjon vastu otsuse enne otsust antud kohtuasjas, kehtestades oluliselt madalamad trahvid.

103. Komisjon möönab, et antud kohtuasjad on esimesed, mille suhtes ta on kehtestanud varasemast oluliselt kõrgema trahvide taseme. Enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist ei olnud ta kehtestanud trahve kõrgemal määral kui 2% ettevõtte kogukäibest, ka mitte tõsiste rikkumiste eest. Antud juhtudel moodustavad trahvid 2–4% käibest.

104. Komisjoni sõnul on selline tase täiesti põhjendatud rikkumiste olemusega. Pärast 20 aasta pikkust ühenduse konkurentsipoliitikat on trahvide taseme märgatav suurenemine tema arvates vajalik vähemalt seda liiki rikkumiste liikide puhul, mis on kaua aega olnud hästi märgatavad ja on teada asjaomastele isikutele, nagu näiteks ekspordi- ja impordikeelud. Tegelikult kujutavad need kõige tõsisemaid rikkumisi, kuna need jätavad kliendid ilma kõikidest hüvedest, mis tulenevad tollimaksude ja kvantitatiivsete piirangute kõrvaldamisest. Need takistavad liikmesriikide majanduste integreerumist ning panevad turustajad ja jaemüüjad olukorda, kus nad on allutatud tootjatele. Suuremad trahvid on eriti vajalikud juhul, nagu antud kohtuasjas, kui rikkumise põhieesmärk on hoida hinnad klientide jaoks kõrgemal tasemel. Komisjon märgib, et mitmed ettevõtted käituvad teadlikult ühenduse õigusega vastuolus oleval viisil, sest nende ebaseaduslikust käitumisest saadav kasum ületab seni kehtestatud trahvid. Seda liiki käitumist saab ära hoida varasematest suuremate trahvidega.

105. Selles suhtes tuleb meeles pidada, et komisjoni õigus kehtestada trahve ettevõtetele, mis tahtlikult või hooletusest sooritavad asutamislepingu artikli 85 lõike 1 või artikli 86 sätete rikkumist, on üks komisjonile antud vahenditest, et võimaldada tal täita järelevalve ülesannet, mis on talle antud ühenduse õigusega. See ülesanne hõlmab kindlasti kohustust uurida ja karistada üksikuid rikkumisi, kuid samuti hõlmab see kohustust teostada konkurentsi küsimustes kohaldatavat üldist poliitikat, asutamislepinguga kehtestatud põhimõtteid ja juhtida ettevõtete käitumist nende põhimõtete valguses.

106. Sellest järeldub, et rikkumise raskusastme hindamisel trahvisumma määramise eesmärgil peab komisjon võtma arvesse mitte ainult kohtuasja konkreetseid asjaolusid, vaid ka rikkumise esinemise konteksti ja peab tagama, et tema tegevusel on vajalik ennetav mõju, eelkõige seda liiki rikkumise liikide suhtes, mis on eriti kahjulikud ühenduse eesmärkide saavutamisele.

107. Sellest seisukohast oli komisjonil õigus liigitada väga tõsisteks rikkumisteks ekspordi- ja impordikeelde, millega tahetakse säilitada kunstlikult hinnaerinevused erinevate liikmesriikide turgude vahel. Selliste keeldudega ohustatakse ühendusesisese kaubavahetuse vabadust, mis on asutamislepingu peamine põhimõte ning nendega takistatakse ühe tema eesmärgi – nimelt ühisturu – loomist.

108. Komisjonil oli ka võimalik võtta arvesse asjaolu, et seda liiki tegevus, kuigi see määratleti ebaseaduslikuks ühenduse konkurentsipoliitika kehtestamisel, on siiski suhteliselt sagedane kasumi tõttu, mida mõned asjaomastest ettevõtetest võivad sellest saada ja seega oli komisjonil võimalik pidada vajalikuks tõsta trahvide taset, et tugevdada nende ärahoidvat mõju.

109. Samadel põhjustel tulenesid ka alused dokumendist nr 680J0100.1109, see asjaolu, et komisjon on varem kehtestanud teatul tasemel trahve teatud liiki rikkumiste eest, ei tähenda, et ta ei võiks tõsta seda taset määruses nr 17 viidatud piirmäära ulatuses, kui see on vajalik ühenduse konkurentsipoliitika rakendamiseks. Vastupidi, ühenduse konkurentsieeskirjade nõuetekohaseks rakendamiseks on vaja, et komisjon võiks igal ajal korrigeerida trahvide taset vastavalt selle poliitika vajadustele.

110. See nõue tuleb seetõttu tagasi lükata.

b) Väidetav tahtluse puudumine Pioneeri poolt

111. Pioneer väidab, et ta ei tegutsenud tahtlikult, kuna tal ei olnud võimalik teada, et tema käitumine oli ebaseaduslik.

112. Eespool B osa punktis d teostatud hinnangu alusel Pioneeri käitumist puudutavate tõendite kohta leiab kohus, et Pioneer oleks pidanud olema täielikult teadlik, et tema käitumine oli sellist laadi, mis kutsub esile konkurentsipiirangud. See on piisav järeldamiseks, et ettevõtte tegutses tahtlikult. See nõue tuleb seetõttu tagasi lükata.

c) Käibe kasutamine trahvide arvutamise alusena

113. Melchers väidab, et ebaseaduslik on määrata trahvid proportsionaalselt ettevõtte käibega, nagu komisjon on antud kohtuasjades teinud. Ta väidab, et käive ei anna tegelikult mingit märku ettevõtte kasumlikkusest ega tema trahvimaksmise suutlikkusest.

114. Igal juhul väidavad Melchers, MDF ja Pioneer, et trahvi ei saa arvutada ettevõtte kogukäibe alusel, nagu komisjon on teinud antud kohtuasjas, kuna kaubad, mille suhtes rikkumine sooritati, kujutavad vaid ühte osa sellest käibest.

115. Pioneer väidab, et talle kehtestatud trahvi tuleb vähendada, sest komisjoni poolt arvutustes aluseks võetud käive puudutab ka hi-fi seadmete müüki riikidesse, mis ei ole mõjutatud selle rikkumise poolt.

116. Melchersi sõnul oleks komisjon pidanud võtma arvesse asjaolu, et ainult ligikaudu 10% tema käibest on seotud hi-fi toodetega, samas kui teiste hagejate puhul moodustasid need tooted kogu nende käibe. Melchers lisab, et määrates trahvide ülempiiriks 10% käibest, viidatakse määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 käibele selles sektoris, kus rikkumine sooritati. Kuna komisjon ei järginud seda arvutusmeetodit, moodustab Melchersile kehtestatud trahv 18% tema käibest h-fi turul, seega ületades eespool nimetatud sättega kehtestatud piirmäära.

117. Komisjon vastab, et ainult ettevõtte kogukäive võib anda ettekujutuse maksimaalsest trahvist, mida ettevõtte suudab maksta. Sel põhjusel tuleb tema arvates määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud piirmäära vaadelda viitena kogukäibe. Samuti on ka kõikides muudes kohtuasjades, mille puhul komisjoni arvates tuleb arvesse võtta käivet trahvisumma määramiseks, oluline kogukäive, mitte rikkumisega seotud tehingutest tulenev käive. Komisjon siiski rõhutab, et trahvi määramisel arvessevõetavate mittekvantifitseeritavate kriteeriumite suurest arvust tulenevalt ei ole võimalik kasutada ühtegi üldrakendatavat matemaatilist valemit.

118. Vastavalt määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 tingimustele võib komisjon määrata trahvi 1000–1 000 000 arvestusühikut või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10% iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest. Artikli 15 lõikes 2 sätestatakse, et trahvisumma määramisel nende piirmäärade ulatuses tuleb arvesse võtta rikkumise raskusastet ja kestust.

119. Seega ainult otsene viide ettevõtte käibele puudutab 1000 000 arvestusühikut ületava trahvi ülemist piirmäära. Sellisel juhul tahetakse piirmääraga vältida trahve, mis oleksid ebaproportsionaalsed ettevõtte suuruse suhtes ja, kuna ainult kogukäive võib tõhusalt anda ligikaudse ettekujutuse selle suurusest, tuleb eespool nimetatud protsendimäära vaadelda, nagu komisjon on väitnud, viitena kogukäibe. Järelikult komisjon ei ületanud määruse artiklis 15 sätestatud piirmäära.

120. Rikkumise raskusastet hinnates tuleb arvesse võtta suurel hulgal tegureid, mille olemus ja tähtsus erinevad vastavalt kõnealuse rikkumise liigile ja eriti vastavalt kohtuasja konkreetsetele asjaoludele. Sõltuvalt asjaoludest võivad selliste tegurite hulka kuuluda nende kaupade maht ja väärtus, mille suhtes rikkumine sooritati ning ettevõtte suurus ja majanduslik võimsus ning seega mõju, mida ettevõtte võis avaldada turule.

121. Sellest tuleneb, et ühelt poolt on lubatav trahvi määramise eesmärgil võtta arvesse nii ettevõtte kogukäivet, mis annab ettekujutuse – kuigi ligikaudse ja ebatäpse – ettevõtte suurusest ja tema majanduslikust võimsusest, kui ka nende kaupade, mille suhtes rikkumine sooritati, arvele langeva käibe suhtelisest osast, mis annab ettekujutuse rikkumise ulatusest. Kuid teiselt poolt nähtub, et oluline on mitte omistada ühele ega teisele neist näitajatest tähtsust, mis oleks ebaproportsionaalne teiste tegurite suhtes ja seega ei saa nõuetekohast trahvi määrata kogukäibel põhineva lihtsa arvutuse alusel. Eriti peab see paika siis, kui asjaomased kaubad moodustavad vaid väikese osa sellest näitajast. Oma piiramatust

pädevusest tulenevate volituste alusel peab kohus võtma neid kaalutlusi arvesse oma hinnangus kõnealuste rikkumiste raskusastme kohta.

122. Määral, mil toetatakse samas rikkumises osalevate ettevõtete käibe eesmärgiga määrata kehtestatavate trahvide vahelised proportsioonid, tuleb arvessevõetav ajaperiood teha kindlaks sellisel viisil, et saadavad käibed on võimalikult suurel määral võrreldavad. Selle suhtes MDF-i ja Pioneeri poolt esitatud nõuded ei ole sellise iseloomuga, et need saaksid märgatavalt mõjutada kohtu antavat hinnangut. Seetõttu ei ole vajalik uurida neid nõudeid üksikasjalikult.

d) Kooskõlastatud tegevuse kestus

123. MDF-i ja Pioneeri sõnul sai kooskõlastatud tegevus alata alles 19. ja 20. jaanuaril 1976. aastal Antwerpeni nõupidamise ajal. Pioneer ja Melchers märgivad, et MDF-i, Pioneeri ja Melchersi vaheline kooskõlastatud tegevus jõudis lõpule 27. jaanuaril 1976. aastal, kui Melchersi töötajad ütlesid hr Schreiberile, et kaupu ei tarnita. Viimasena, hagejad on seisukohal, et puuduvad tõendid selle kohta, et MDF-i, Pioneeri ja Shiro vaheline kooskõlastatud tegevus oleks kestnud kaks aastat. Väidetakse, et kuna rikkumise kestus on üks teguritest, mida tuleb arvesse võtta trahvi määramisel, tuleb trahve sel põhjusel oluliselt vähendada.

124. Seoses järeldusega, et sooritatud rikkumised piirdusid perioodiga „jaanuari lõpp/veebruari algus” ja võttes arvesse muid järeldusi Melchersi poolsest müümisest keeldumise kohta, ei ole enam vaja neid nõudeid käsitleda. Kohtu poolt tuvastatud kooskõlastatud tegevuse kestus kantakse üldisesse hinnangusse, mille ta annab oma piiramatust pädevusest tulenevate volituste raames.

e) Üheainsa trahvi kehtestamine kahe kooskõlastatud tegevuse eest

125. MDF-i sõnul on põhjust arvata, et komisjon pidas kahte kooskõlastatud tegevust, milles MDF osales, kaheks eraldi rikkumiseks. Ühendades nende kahe rikkumise eest arvestatud trahvid üheks trahviks, rikkus komisjon üldist põhimõtet õigusrikkumiste kattumise kohta.

126. Pioneer omalt poolt väidab, et komisjon rikkus tema õigust õiglasele ärakuulamisele, määrates talle kahe rikkumise eest üheainsa trahvi. Iga rikkumise eest konkreetse trahvi puudumise korral ei ole võimalik teada, kuidas komisjon hindas iga rikkumise raskusastet või kas iga rikkumise käsitlemisel kasutatud kriteeriumid olid õiged.

127. Selles suhtes piisab, kui märkida, et komisjon on seisukohal, et MDF-i ja Pioneeri puhul käsitles ta rikkumisi üheainsa õigusrikkumisena ja kehtestas seetõttu mõlemale ettevõttele üheainsa trahvi. Tegelikult ei ole mingit märki selle kohta, et komisjon ei järginud seda korda, mis on õigustatud antud juhul, sest MDF ja Pioneer osalesid kahes kooskõlastatud tegevuses, mille mõlema eesmärk oli vältida sama firma poolt valmistatud toodete paralleelset importi konkreetsesse riiki. Need nõuded tuleb seetõttu tagasi lükata, kusjuures

ei ole vaja avaldada arvamust ühenduse õiguse nende põhimõtete olemasolu kohta, mis puudutavad mitme erineva rikkumise eest kehtestavate trahvide kattumist.

E – Järeldus

Nõue kehtetuks kuulutamise kohta

128. Nagu on märgitud eespool A osa punktis b, peab järeldus rikkumiste kestuse kohta piirduma ajaperioodiga „1976. aasta jaanuari lõpp/ veebruari algus”. Seetõttu tuleb otsus kuulutada tühiseks määral, mil selle otsusega leitakse, et kooskõlastatud tegevus ületas seda perioodi. Ülejäänul suhtes tuleb nõue kehtetuks kuulutamise kohta tagasi lükata.

Nõue trahvide vähendamise kohta

129. Trahvisummade määramisel tuleb arvesse võtta kindlakstehtud rikkumiste kestust ja kõiki tegureid, mis võivad mõjutada rikkumiste raskusastme hindamist, nagu näiteks iga ettevõtte käitumist, neist igaihe poolt etendatud rolli kooskõlastatud tegevuse kindlakstegemisel, sellisest tegevusest tulenev võimalik kasum neile, nende suurus, asjaomaste kaupade väärtus ning seda liiki rikkumiste poolt ühenduse eesmärkidele kujutatav oht.

130. Komisjoni poolt trahvide määramisel kasutatavate kriteeriumite osas tuleb kõikide ettevõtete puhul arvesse võtta eelkõige vaidlustatud otsuse osalisest kehtetusest tulenevate rikkumiste lühemat kestust ja D osa punktis c toodud kaalutlusi ettevõtete kogukäibe ja teiste tegurite vahel, mida tuleb arvesse võtta rikkumiste raskusastme määramiseks.

131. Kõikide nende kaalutluste alusel ja arvestades iga ettevõtte konkreetseid asjaolusid, tuleb trahvid kehtestada järgmiselt.

132. Pioneeri puhul tuleb eelkõige arvesse võtta kesksel positsiooni, mida ettevõtte omab kõnealuste toodete turustusvõrgus, mis võimaldas tal etendada vahendaja rolli märkimisväärse mõju avaldamisel siseriiklike turustajate käitumisele. Selle vahendaja suhtes tuleb määrata trahv määral 2 000 000 arvestusühikut ehk 80 679 000 BFR.

133. MDF-i suhtes, mis oli kahe kooskõlastatud tegevuse algataja ja sai neist olulist kasu, tuleb määrata trahv määral 600 000 arvestusühikut ehk 3 488 892 FF.

134. Vaidlustatud otsuse osalise kehtetuse tõttu ei ole erinevust nende kahe kooskõlastatud tegevuse kestuse vahel, milles Melchers ja Shriro (praegu Pioneer GB) osalesid. Neile ettevõtetele kehtestavate trahvide vahelise suhte kindlakstegemiseks tuleb eelkõige arvesse võtta asjaolu, et Shiro sõltus täielikult Pioneerist oma tegevuse läbiviimisel, samas kui Melchersil oma tegevuse mitmekesisuse tõttu, milles Pioneeri toodete müük moodustas vaid väikese osa, oli võimalik lihtsamini seista vastu talle avaldatavale survele. Võttes arvesse ka kohtuasjade kõiki muid asjaolusid, tuleb Melchersile määratav trahv kehtestada summas

400 000 arvestusühikut ehk 992 184 Saksa marka ja Pioneer GB-le määratav trahv summas 200 000 arvestusühikut ehk 129 950 UKL.

135. Võttes arvesse eespool otsustatud trahvide vähendamist ja asjaolu, et alates vaidlustatud otsuse kuupäevast on ettevõtetel olnud kasutada kõnealused summad, ilma et nad oleksid pidanud esitama garantii või maksma intressi, tuleb tagasi lükata MDF-i ja Melchersi poolt esitatud nõuded raskuste kohta, mida trahvide maksmine neile tähendaks. Sama kehtib ka MDF-i nõude kohta lubada tal maksta trahvi mitme osa kaupa. Komisjoni otsustada on vastavas kohtuasjas ja võttes arvesse ettevõtete praegust majanduslikku olukorda, et kas on soovitav lubada maksete edasilükkamist või sooritamist osamaksetena.

Kohtukulud

Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel kannab kohtukulud kohtuvaidluse kaotanud pool, kui seda on nõutud kohtuvaidluse võitnud poole hagi. Kuid selle artikli punkti 3 kohaselt võib kohus nõuda, et pooled kannaksid oma kulud kas tervikuna või osaliselt ise, kui iga pool saavutab võidu mõnes suhtes ja kaotab teises suhtes või kui on tegemist erakorraliste asjaoludega. Kuna iga pool on kaotanud teatud suhtes, peab iga pool kandma oma enda kulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1. Kuulutada EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohast menetlust (IV/29.595 – Pioneeri hi-fi seadmed) käsitleva 14. detsembri 1979. aasta komisjoni otsuse nr 80/256 tühiseks määral, mil kohus leiab, et kooskõlastatud tegevus toimus pärast ajaperioodi 1976. aasta jaanuari lõpp/veebruari algus.

2. Kehtestada taotlejatele määratud trahvid järgmiselt:

MDF-i puhul (kohtuasi 100/80) 600 000 arvestusühikut ehk 3 488 892 **FF.**

Melchersi puhul (kohtuasi 101/80) 400 000 arvestusühikut ehk 992 184 Saksa marka.

Pioneeri puhul (kohtuasi 102/80) 200 000 arvestusühikut ehk 80 679 000 **BFR.**

Pioneer GB puhul (kohtuasi 103/80) 200 000 arvestusühikut ehk 129 950 **UKL..**

3. Jätta rahuldamata taotlused ülejäänus osas.

4. Mõista igalt poolelt välja tema enda kohtukulud.

Mertens de Wilmars	Pescatore	O'Keeffe	Everling	
Bosco	Koopmans	Due	Bahlman	Galmot

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 7. juunil 1983 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

J. Mertens de Wilmars